

Analyse af fedtsyrer i mælk viser interessante muligheder

SIDE 2

Sandvasker gør gyllen egnet til biogasanlæg

SIDE 3

3 fif til stærkere kalve

SIDE 2

Særligt salmonellabelastede kvægbesætninger får kontrolbesøg

Foto: Kodbranchens Fællesråd

Fødevestyrelsen tjekker handlingsplaner i besætninger, hvor salmonellasaneringen ikke rykker.

I juli måned vil dyrlæger fra Fødevestyrelsen besøge de mælkeleverende kvægbesætninger, der udgør en særlig smitterisiko for Salmonella Dublin. Det vil sige besætninger, der har været i niveau 2 eller 3 i mere end to år, og hvor kvartalsprøverne i 2018 har vist over 15 pct. positive kalve. Før besøget kontakter embedsdyrlægerne den enkelte landmand for at aftale et besøgstidspunkt, men også for at bede ham sende sin salmonellahandlingsplan. Målet med kontrollen er at tjekke, om handlingsplanen lever op til lovkravene, og om landmanden følger den. Fødevestyrelsen anslår, at et besøg vil vare to - fem timer. Landmanden skal selv betale udgiften til besøget, som vil ligge i prislejet 7.000 - 16.000 kr. afhængig af besøgets længde.

Salmonella-procenten ligger på 6,4 hos de mælkeleverende besætninger. Besætninger med mere end 360 køer har en højere forekomst af Salmonella Dublin. Hele 15,8 pct. af disse er i niveau 2. Blandt de økologiske mælkeleverende er 6,5 pct. i niveau 2.

FAKTA

"Hvis din bedrift er i niveau 2 eller 3, så husk at bringe din praktiserende dyrlæge på banen og få fulgt op på jeres handlingsplan og følg den," lyder opfordringen fra kvægfagdyrlæge Betina Tvistholm, SEGES.

Husk også, at SEGES fortsat tilbyder et gratis rådgivningsbesøg til besætninger i niveau 2 eller 3 for at få andre øjne på salmonellasaneringen. Aftale kan træffes med konsulent Lene Trier på tlf. 8740 5237.

/KIRSTEN MARSTAL, SEGES

Fik prioriteret handlingsplanen og kom i niveau 1

Peder Jacobsen havde kæmpet med Salmonella Dublin i besætningen i nogle år. Og selvfølgelig lå der også en handlingsplan – det skal der jo. Alligevel rykkede det ikke rigtigt.

"Vi var nok ikke så gode til at få håndhævet tiltagene i handlingsplanen. Der var så mange, at det var svært at overskue det hele – og så orker man ikke rigtigt," fortæller han. Samtidig ville han rigtig gerne have besætningen fri.

"Jeg har hele tiden gerne villet ud af det. Det er jo træls ikke at kunne sælge dyr til hjemmemarkedet – og især er det psykisk hårdt ikke at kunne komme af med tyrekalvene," fortæller han.

For at få skub i saneringen besluttede han derfor sammen med sin dyrlæge at få nye øjne på handlingsplanen og tog imod SEGES' tilbud om gratis salmonellarådgivning.

"Det at få en snak med en fra SEGES var rigtigt godt. Vi fik valgt nogle ting ud i handlingsplanen, som vi ville sætte særligt fokus på," forklarer han.

Fokuspunkterne var:

- Kalvene tages fra koen straks efter fødslen. Peder Jacobsen er økolog og fik indhentet en dispensation.
- God hygiejne i kælvningsboksen. "Vi har fået langt mere fokus på kælvningsboksen og får bl.a. muget ud efter hver ko. Det var vi nok ikke så gode til før," fortæller han.
- God hygiejne i kalveboksene.

"Man kan jo ikke gøre mere, end man kan overskue. Men det skal være de rigtige ting, man gør. Derfor var det godt at få hjælp til at fokusere på det vigtigste. Og så er det utroligt rart, at vi har kunnet ringe til SEGES om stort og småt gennem hele processen," fortæller Peder Jacobsen.

Hans besætning kom i status 1 den 29. januar.

/KIRSTEN MARSTAL, SEGES

Analyse af fedtsyrer i mælk viser interessante muligheder

Vi kan både avle og fodre os til en bedre sammensætning af mælkefedtet. Samtidig kan fedtsyrerne overvåge, om køerne taber sig for meget, og om vommen omsætter foderet effektivt.

Traditionelt har mælkeproducenter stor fokus på mælkens indhold af fedt. Både fordi det er det, vi bliver betalt for, og fordi fedtprocenten kan vise, om fodringen kører, som den skal i besætningen. Nu går vi ind i en ny fase, hvor vi – ud over fedtprocenten – også kan få noget ud af at interessere os for, hvordan fedtet er sammensat af de enkelte fedtsyrer. Gennem to år har RYK analyseret alle mælkeprøver for indholdet af en række specifikke

Analyserne har bl.a. vist, at køer, som taber sig meget, har en anden sammensætning af fedtsyrerne i mælken, fordi en del af dem kommer fra koens fedtvæv. Foto: RYK

fedtsyrer, og SEGES har set nærmere på, hvad vi kan bruge de nye data til under danske forhold.

Sundere mælk

Der er høj arvelighed for fedtsyrer i mælk, og den dag det bliver økonomisk interessant at avle mod en anderledes sammensætning af mælkefedtet, ved vi, at det kan lade sig gøre. Men vi kan også fodre os til en anderledes sammensætning af fedtet, for eksempel til flere 'gode' umættede fedtsyrer. Og på samme måde som med avlen ved vi i dag mere om, hvordan tilskud af fedt eller fodring med frisk græs eller vegetabilsk olie påvirker mælkefedtet. Det kan vi alt sammen udnytte, fx hvis forbrugerne begynder at efterspørge mælk med en særlig sammensætning af fedtsyrer.

Sundere køer

I undersøgelsen har vi prøvet at koble fedtsyrerne i mælken til, hvor meget køerne taber sig i starten af laktationen. Her viser det sig, at køer, som taber sig meget, har en anden sammensætning af fedtsyrerne i mælken, fordi en del af dem kommer fra koens fedtvæv. Så her kan fedtsyrerne bruges

til – sammen med ketonstoffet BHB i mælken – at overvåge, om køerne starter laktationen uden at tabe sig for meget.

Vi har også fundet ud af, at avlsværdivurderingen for ketose kan blive bedre ved at supplere måling af BHB med data for fedtsyrer.

Endelig er det et interessant perspektiv, at mælkens indhold af nogle af de kortkædede fedtsyrer siger noget om, hvor mange byggesten yveret får fra omsætningen i vommen. Hvis vommen fungerer godt, får yveret masser af de rigtige byggesten, og fedtprocenten i mælken stiger, mens det modsatte er tilfældet, når omsætningen i vommen ikke kører, som den bør – for eksempel fordi vommen er sur. Det er med andre ord endnu en parameter til at overvåge køernes sundhed.

Bedre reproduktion

Fedtsyrerne har også indflydelse på dyrenes reproduktion. Resultaterne viser, at der er en sammenhæng mellem fedtsyrerne, og hvor hurtigt køerne bliver drægtige. Hvis køerne taber sig meget, og mange fedtsyrer kommer fra fedtvævene, kommer køerne senere i brunst og har en lavere chance for drægtighed. Ved at følge fedtsyrerne i mælken hos nykælverne kan vi på den måde overvåge, om sene brunster eller lave drægtighedsprocenter kan skyldes for store vægttab. / FINN STRUDSHOLM, SEGES

Læs mere på:

www.landbrugsinfo.dk/merekvaegnytt i artiklen 'Brug af mælkens fedtsyresammensætning som beslutningsstøtte i mælkeproduktionen'.

3 fif til stærkere kalve

Se de tre forhold, som slagtekalveproducenten mener kan gøre såvel tyre- som kviekalve endnu stærkere.

Slagtekalveproducenten vil gerne have stærke tyrekalve og mælkeproducenten robuste kviekalve, der bliver til højtydende køer. Begge parter har altså interesse i, at spædkalven kommer bedst muligt fra start.

Vi har bedt slagtekalveproducent Rasmus Alstrup give sit bud på, hvad der kan rykke såvel tyre- som kviekalve op i en højere liga. Rasmus Alstrup modtager kalve fra 27 mælkeproducenter med mellem 40 og 900 malkekøer og producerede 2.800 slagtekalve i 2017.

1. Stabil tørstofprocent i sødmælken:

Stabil fodring handler ikke bare om samme mængde på samme tid, hver dag. Hvis kalvenes fordøjelse skal holdes i topform, og den irriterende og ofte invaliderende diarre undgås, kan det være et godt skridt på vejen også at holde næringsstofmæng-

“Råmælk, der ikke holder kvaliteten til kalvens første måltid, er jo stadig bedre end almindelig mælk. Så brug det til det andet og tredje måltid...”

den i kalvenes mælk stabil. Og det kan være svært, hvis besætningens framalkningsmælk den ene dag primært består af mælk fra nykælvere, mens den dagen efter hovedsageligt er fra køer sidst i laktationen. Rasmus har gode erfaringer med, at tørstofprocenten måles med brixmåler og holdes stabil med mælkepulver. Allergladest bliver han, når tørstofandelen holdes stabil på mindst 13 pct.

“Stabilitet er et nøgleord. Stabil fodring og stabil pasning giver stabile kalve, og det mener jeg også gælder mængden af næringsstoffer, kalven får hver dag,” siger Rasmus Alstrup.

Slagtekalveproducent Rasmus Alstrup.

Foto: Privat

2. Giv råmælk flere gange:

Undersøgelser viser, at kalvens immunstatus hæves, hvis spædkalven får råmælk to eller tre gange i stedet for blot ved første måltid.

“Råmælk, der ikke holder kvaliteten til kalvens første måltid, er jo stadig bedre end almindelig mælk. Så brug det til det andet og tredje måltid,” lyder bønnen fra slagtekalveproducenten.

Flere gange tildeling af råmælk kan dog ikke erstatte værdien af hurtig og rigelig råmælk af god kvalitet til den nyfødte kalv.

3. Pas godt på goldkoen:

Stærke kalve begynder allerede hos goldkoen. Råmælk af god kvalitet kræver, at der bliver taget hånd om goldkøerne, blandt andet med de rette goldkomineraler og den rette fodring. God goldkomanagement giver den bedste råmælk, og lægger grunden for at få den stærkeste kalv.

/LONE SYLVEST SØGAARD, SEGES

"Vi blev enige om, at noget skulle laves helt om," fortæller Morten Hansen.

De dårlige vaner røg ud og celletallet røg ned

Det var hårdt at ændre rutinerne i den gamle malkestald. Men det lykkedes, og celletallet faldt med 100.000. Det giver Højgård en kvart mio. kr. ekstra på bundlinjen årligt.

På Højgård ved Vrå havde de længe haft et højt celletal på omkring 250.000 – og ofte mere i varme perioder. Men det var som om, de havde vænnet sig til det og så gennem fingre med det.

"Vi undskyldte os med, at det jo er en gammel stald, og at det nok ikke kunne være så meget anderledes," fortæller mælkeproducent Morten Hansen. Men i januar måned i år begyndte celletallet at kravle endnu højere op, da de gik fra tre gange malkning til to.

"Så blev vi enige om, at noget skulle laves helt om, og vi tog fat i mælke kvalitetsrådgiveren," fortæller Morten Hansen.

Morten Hansen havde samtidig fået udejob som konsulent ved SimHerd og overdrog opgaven til fodermester Jeppe Nielsen.

"Sammen med kvalitetsrådgiveren fik vi sat fokus på malkehygiejnen og malke rutinerne. Blandt andet begyndte vi at forskumme og pattedyppe," fortæller Jeppe Nielsen.

"Det var svært at ændre rutinerne – især i starten," fortæller han. "Malkningen tog jo længere tid i begyndelsen, og medarbejderne var noget skeptiske. Men vi holdt ved, de nye rutiner blev indarbejdet – og så kunne vi jo se, at resultaterne begyndte at komme," fortæller han.

Malkeanlægget blev også gennemgået og vacuum justeret – pattespidsvakuum hævet fra 36 til

37,5 kpa, aftagningsniveauet øget 100 ml, aftagningstiden fjernet og neutraltiden sat til 60 sekunder. Det har betydet, at køerne hurtigere lægger mælken ned, og at malkningen går hurtigere.

Goldkøerne pattedyptes ved goldning og efterfølgende én gang ugentligt gennem hele goldperioden. Resultatet her et halvt år efter er et celletal på 160.000 – vel at mærke i juni måned, hvor det ifølge Morten Hansen ofte har ligget pænt over 250.000. Både ejer og fodermester er da også svært tilfredse.

"Det var rigtig godt at få nye øjne på. Hvis man ikke ved, hvordan det skal gøres rigtigt, hænger man jo fast i de dårlige vaner. Og vi kan hente en kvart mio. kr. om året ved at have styr på det her – i kvalitetstillæg, lidt højere ydelse og færre nyinfektioner," fortæller Morten Hansen.

/KIRSTEN MARSTAL, SEGES

Sandvasker gør gyllen egnet til biogasanlæg

For at kunne genbruge sandet og for at kunne levere gylle til biogasanlæg har mælkeproducent Torben Pedersen investeret i en sandvasker. Det er der god økonomi i.

Hos mælkeproducent og formand for leverandørforeningen til Brørup-Holsted Biogas Torben Pedersen har sand i køernes sengebåse en høj prioritering af hensyn til dyrevelfærden. Sand i sengebåse skridsikker gulvet og giver køerne et komfortabelt hvilested. For at kunne genbruge sandet – og for overhovedet at kunne levere gylle til biogasanlægget har Torben investeret i en sandvasker. Returgyllen fra sandvaskeren bliver inden overpumpning til lagerbeholderen sendt igennem en separator og delt i en tynd og en tyk fraktion (fiberagtig). Den tynde fraktion bruges til at fortynde gyllen, som kommer fra stalden, hvilket giver en høj effektivitet på sandvaskeren. Den tykkere fraktion sendes til afgang på biogasanlægget. Denne separering betyder, at den del, der sendes til biogasanlæg, har en relativ høj andel af VS (organisk tørstof). Alt i alt er der god økonomi i processen, fordi den høje andel af organisk tørstof til biogasanlægget sammenholdt med, at ca. 93 pct. af sandet kan genbruges, giver et positivt afkast. Men det forudsætter, at der optimeres på den organiske tørstoffdel, hvilket er separatorens fortjeneste. Torbens sandvasker er en Opicon – Stjernholm type SR2500 med fire

snegle fra det danske firma Stjernholm. Ud over anlægget fra Stjernholm findes der på det danske marked MavaSol, som er et hollandsk produkt.

Tørstoffkrav fra biogasanlæg

Sand i sengebåse er nemlig en udfordring, når gyllen skal sendes til biogasanlæg. Det fortæller Hans Henrik Dahl Andersen, som er direktør ved Brørup-Holsted Biogas A.m.b.a. Her har man derfor lagt en klar strategi for modtagelse af gylle med sand.

"Vi har krav om, at gyllen skal leveres med 80 pct. VS (organisk tørstof), og vi stopper afhentningen, hvis den kommer under 70 pct. Vi vil ikke løbe nogen risiko – vi skal tænke på anlæggets økonomi," forklarer han.

Udfordringen for anlægget ligger i, at sandet medvirker til et stort slid på biogasanlæggets varmevekslere, pumper, tanke og køretøjer. Desuden reducerer det anlæggets kapacitet, fordi sandet ophobes i tankene og trin for trin reducerer tankenes volumen.

/MORTEN LINDGAARD JENSEN, SEGES

Med en sandvasker kan 93 pct. af sandet genbruges.
Foto: Stjernholm

Fordele ved sand frem for madrasser

- 40 % færre halte køer
- Haseskader reduceret fra 29,4 % til 4,1 %
- 7,7 % højere ydelse
- 27 % færre yverbetændelser
- 20 % lavere celletal
- 14 % lavere udskiftning

Kilde: Amerikanske undersøgelser: Brotzman & Cook, 2013; Cook, 2011; Cook et al., 2004; Cook, 2003

Hestebønner i galop-vækst på danske marker

Nye tal viser en stigning på mere end 50 pct. i arealet med hestebønner fra 2017 til 2018.

Høsten af hestebønner forventes at stige med 48.000 tons fra 2017 til 2018. Foto: SEGES

På de danske marker stod der i 2017 ca. 14.000 hektar med hestebønner. I år er der sået hestebønner på cirka 24.000 hektar. Det er både svine- og kvægproducenter, som ønsker et hjemmedyrket foder, der vælger hestebønnerne. Dermed fortsætter den trend, at danske landmænd i stigende grad dyrker proteinholdigt foder i stedet for at købe eksempelvis sojaskrå.

Høsten af hestebønner forventes at stige med omkring 48.000 tons på de ekstra 10.000 ha, der er sået med hestebønner i 2018. Det svarer proteinmæssigt til ca. 25.000 tons sojaskrå eller omkring 1,6 pct. af den danske sojaimport.

Ud over den potentielle økonomiske besparelse er danskdyrkede foderkilder i tråd med både Arla Foods' og udenlandske mejeriers fokus på at

tilbyde mælk fra køer, der ikke har fået GMO-foder.

"De danske landmænd, som dyrker hestebønner, bidrager til et mere dansk produkt med større gennemsigtighed i produktets vej fra jord til bord," forklarer chefkonsulent Jon Birger Pedersen, SEGES.

SEGES følger, i samarbejde med 10 DLBR-konsulenter, forskellige forsøg med hestebønnyrking hos 20 landmænd.

"Når forsøget er afsluttet i 2019, vil vi dele de bedste erfaringer, så vi forhåbentlig kan fortsætte denne udvikling med rigtig mange hektar med hestebønner," lyder det fra Jon Birger Pedersen.

Læs mere på landbrugsinfo.dk/merekvaegnyt

/MARTIN STOLTENBERG HANSEN, SEGES

Artiklerne '3 fif til stærkere kalve' side 2 og 'Sandvasker gør gyllen egnet til biogasanlæg' side 3 er udarbejdet i projekter støttet af:

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

kvægNYT ønsker en god sommer – og er tilbage igen den 10. august.

Få hurtigt overblik over bedriften i DMS

Har du overblik? Hvordan var det nu lige med de sidste tankmælksresultater og prøvesvar? I DMS Dyreregistrering får du hurtigt overblik over alle disse ting under Bedriftsoverblik. Her har vi samlet alle informationer om bedriften. Du kan klikke på flere af ikonerne og se uddybende informationer.

Klik fx på sundhedsstatus og se både tankmælksresultater og resultater for enkeltdyr.

• Klik på fanen 'Tankmælk'

Vælg sygdom

Se resultater for bl.a. salmonella, mycoplasma og B-streptokokker.

• Klik på fanen 'Enkeltdyr'

Vælg sygdom

Se resultater for fx PCR prøver eller mælkeprøvesvar fra dyrlægens dyrkninger.

BEDRIFTSOVERBLIK									
Bedrift									
☐ Vis tidligere besætninger									
BEDRIFT				DRIFTSNHEDER					
EIENDOMME & BESÆTNINGER	KØER	KVIER	TYRE	STUDE	DETALJER - Peg		eller billede		
205	164	18	6	6		+	OSR		
205	164	18	6	6		-			
132	122	0	4	4		+	OSR		
132	122	0	4	4		-			

Og når du nu er inde på Bedriftsoverblik, så kan du jo også lige tjekke, om besætningerne står med den rigtige brugsart, og om økologi og samdrift er korrekt registreret. Hvis der er noget, der ikke er korrekt, så kontakt kundecenter@seges.dk. At disse oplysninger er korrekte, har stor betydning fx i forhold til benchmarking i Nøgetalstjek.

/KIRSTINE SVENNINGSEN, SEGES

Bedriftsoverblik i DMS samler alle informationer om bedriften, og et klik på ikonerne giver uddybende informationer.

Få en snak med os om Bedriftsoverblik eller andre ting i DMS Dyreregistrering på Landsskuet 5.-7. juli 2018 – Vi ses i hal Q